

تاریخ نقد جدید

(جلد دوم)

رنه و لك

ترجمهٔ سعید ارباب شیرانی

انتشارات نیلوفر

فهرست

۵	یادداشت مترجم
۷	مقدمه
۱۳	فصل اول: فریدریش شلگل
۵۱	فصل دوم: اوگوست ویلهلم شلگل
۹۳	فصل سوم: نسل نخست رمانتیکهای آلمان
۹۳	شلینگ
۱۰۲	نووالیس
۱۰۹	واکنرودر و تیک
۱۰۹	ژان پل
۱۳۵	فصل چهارم: از جفری تا شلی
۱۵۹	فصل پنجم: وردزورت
۱۸۳	فصل ششم: کولریج
۲۲۳	فصل هفتم: هزلت، لم، کیتس
۲۵۵	فصل هشتم: مادام دوستانال و شاتو بریان
۲۸۳	فصل نهم: استانداال و هوگو
۳۰۵	فصل دهم: منتقدان ایتالیایی

۳۲۷	فصل یازدهم : نسل دوم رمانتیکهای آلمانی
۳۲۷	گورس
۳۳۲	برادران گریم
۳۳۷	آرنیم و کلایست
۳۴۰	آدام مولر
۳۴۹	فصل دوازدهم : فیلسوفان آلمانی
۳۴۹	زولگر
۳۵۵	شلایرماخر
۳۶۰	شوینهاور
۳۷۱	هگل
۳۸۹	خاتمه
۳۹۷	کتاب‌شناسیها و یادداشتهای مؤلف
۴۹۷	فهرست آثار به ترتیب زمانی
۵۰۱	تعلیقات و توضیحات مترجم
۵۱۷	واژه‌نامه
۵۳۵	فهرست نامها
۵۵۳	فهرست موضوعی

فصل اول: فریدریش شلگل

فریدریش شلگل (۱۷۷۲-۱۸۲۹) — که از برادرش اوگوست ویلهلم (۱۷۶۷-۱۸۴۵) پنج سال جوانتر بود — ذهنی وقادتر و اصیلتر داشت. فعالیت و تأثیر انتقادی او به مراتب اسبق بر اوگوست ویلهلم است. درست است که در مورد دو برادر و دوست صمیمی تعیین دقیق اولویتها مشکل است، ولی ظاهراً در این مورد شکی وجود ندارد که فریدریش همیشه پیشقدم بوده است. اما، اگرچه اوگوست ویلهلم به تدوین و ترویج نظرهای فریدریش پرداخت، خود نیز دارای نظریه‌های انتقادی مشخصی بود و نمی‌توان نظرهای او را صرفاً پژوه‌اک نظریات برادرش دانست. تأثیر برتر نوشته‌های اوگوست ویلهلم را، بویژه در خارج از مرزهای آلمان، مشکل بتوان انکار کرد. گفتارهایی درباره ادبیات و هنر درام^۱، سخنرانیهایی که در ۱۸۰۸-۱۸۰۹ در وین ایراد و در ۱۸۰۹-۱۸۱۱ منتشر کرد، بخصوص پس از آنکه به زبانهای فرانسه (۱۸۱۴)، انگلیسی (۱۸۱۵) و ایتالیایی (۱۸۱۷) ترجمه شد، بر سیر اندیشه انتقادی تأثیری گسترده بر جای گذاشت. این نیز حقیقت دارد که نفوذ فریدریش شلگل بیرون از مرزهای آلمان به مراتب کمتر بود؛ زیرا گرویدنش به کلیسای کاتولیکی رم در ۱۸۰۸ مانع انتشار مجدد بسیاری از نوشته‌های قبلی‌اش شد و در مجموع، جاذبه آثار بعدی‌اش را نیز به محیط کاتولیکی و قطعاً محافظه‌کارانه دوره بازگشت خاندان بوربون محدود کرد. گفتارهایی درباره ادبیات باستان و جدید^۲، که در ۱۸۱۵ توسط لاکهارت^۳ به انگلیسی ترجمه شد، تنها

1. *Lectures on Dramatic Art and Literature*
2. *Lectures on Ancient and Modern Literature*
3. J.G. Lockhart (1794-1854)

کتاب فریدریش بود که مورد توجه ملل دیگر واقع شد.

اما نوشته‌های متقدم فریدریش از لحاظ تاریخ رمانتیسم و نیز تاریخ عمومی نقد اهمیتی بسزا دارند. او ضمن همکاری نزدیک با شیلر (که البته بعداً از شیلر متنفر شد) بحث دربارهٔ متقدمان و متجددان^۴ را بار دیگر مطرح کرد و بر مبنای آن نظریه‌ای در باب رمانتیسم تدوین کرد که، در روایت برادرش، در سراسر جهان منتشر شد. ولی فریدریش صرفاً مبلغ اصطلاحی رایج یا نویسندهٔ بیانیه‌هایی ادبی نبود که فقط از لحاظ تاریخی برایش اهمیتی به بار آورد؛ او صاحب نظریه‌ای انتقادی نیز بود که پیشرو بسیاری از اهم مطالب مورد علاقهٔ زمان ما به شمار می‌رود. نظریه‌های طنز و اسطوره در ادبیات و رمان را که حتی امروزه نیز مطرح‌اند به صراحت و یا به طور ضمنی می‌توان در نظریهٔ رمانتیکی فریدریش یافت. از این گذشته، تأملات فریدریش شلگل دربارهٔ نظریات مربوط به نقد، تعبیر و تفسیر^۵، و تاریخ ادبی چنان بارور بود که می‌توان او را مبدع علم توضیح و تفسیر معانی (تأویل)^۶ و نظریهٔ «دریافت»^۷، که بعدها توسط شلایرماخر و اوگوست بوک^۸ تدوین شد، به شمار آورد و بنابراین سلسلهٔ ممتدی از نظریه پردازان آلمانی را در زمینهٔ روش‌شناسی^۹ متأثر از او دانست. اینها همه مبانی محکمی برای شهرت او هستند، و باید پیشقدم شدن او را در مطالعات مربوط به لغت‌شناسی و فلسفهٔ هند، و نیز آثار انتقاد عملی و تاریخی پر دامنه‌اش را دربارهٔ گوته و لسینگ^{۱۰}، همر، کامونش^{۱۱}، بوکاتچو^{۱۲} و بسیاری دیگر از نویسندگان تقریباً همهٔ اعصار و اقوام به آنها افزود. فریدریش شلگل در آغاز در زمینهٔ زبانهای باستانی کار می‌کرد. غایت آمالش این بود که «وینکلمان^{۱۳} شعر یونانی» شود، و همهٔ آثاری که در او ان کار خویش منتشر کرد، که از جمله دو کتاب^{۱۴} را شامل می‌شود، به تحقق همین آرزو اختصاص یافته‌اند. ولی مطالعات فریدریش

* یونانی و رومی (۱۷۹۷) [Griechen und Römer]، که مقالهٔ مفصلی تحت عنوان «در مطالعهٔ شعر یونانی» (تألیف ۱۷۹۴-۱۷۹۵) [Über das Studium der griechischen Poesie]، و نوشته‌های کوتاه‌تری نیز در
←

۴. Ancients and Moderns؛ ← جلد اول این کتاب، ص ۴۰۶-۴۰۵.

5. interpretation

6. hermeneutics

7. understanding

۸. August Boeckh (1785-1867)، لغت‌شناس و کهن‌پزوه آلمانی.

9. methodology

۱۰. Gotthold Ephraim Lessing؛ ← فصل ۸، جلد اول این کتاب.

۱۱. Luiz Vaz de Camões (1524-1580)، شاعر حماسه‌سرای پرتغالی.

۱۲. Giovanni Boccaccio (1313?-1375)، شاعر و داستان‌نویس ایتالیایی.

۱۳. Johann Joachim Winckelmann؛ ← فصل ۸، جلد اول این کتاب.

شلگل درباره شعر یونانی البته بررسی کهن پژوهانه در زمینه تاریخ ادبی نیست (گوا اینکه چنان فضلا نه است که تألیفشان توسط چنین جوانی مایه شگفتی است). اگر چنین می بود حتماً امروزه کهنه و منسوخ شده بود و فقط در تاریخ پژوهشهای مربوط به ادبیات باستان به آن اشاره می شد. برعکس، شلگل تاریخ ادبی را چنان با نقد عجین می دید که تاریخ ادبیات یونان را در عین حال خاکی بارور و زمینه ای مساعد برای محک زدن به نظریه ای هنری به شمار می آورد. او در آثار نخستین خود، ادبیات یونان را تنها زمینه مناسب برای چنین هدفی می داند زیرا، در نظر او، آثار یونانی نه تنها الگوهای جاودانه کمال و نمونه های نوعی شعرند، بلکه تاریخ ادبی آن کشور نیز طبیعی و ارتجالی و فارغ از دخالت بیگانه و به خودی خود کامل است. فرهنگ یونانی را «یکسره اصیل و قومی» می داند؛ «کلی که فی نفسه کامل است، که صرفاً بر مبنای تکامل درونی به اوج رسید و، با طی کردن دوری کامل، به درون خویش بازگشت.» (۱) به این ترتیب، شعر یونان حاوی مجموعه کامل نمونه های نوعی ادبی است که بنا بر اساس نظم طبیعی اصول تکامل پدید آمده اند. شعر یونان به منزله نظریه ای برای نوعی ادبی و تصویری از کل دوره تکوین سازمند هنر، و نوعی آزمایشگاه برای نظریه و به منزله «تاریخ طبیعی و جاودانه ذوق و هنر» است. (۲) این تکامل بر قیاس تکامل زیست شناختی و براساس رشد، تکثیر، شکوفایی، بلوغ، پیری و سرانجام فساد و تلاشی (۳) تدوین شده است — قیاسی که در قرن نوزدهم نظریه تکامل داروین آن را تقویت کرد و به چنین نوادر و عجایب تاریخ ادبی چون تاریخهای تکوینی برونتیر^{۱۴} یا پیشقدمان شکسپیر در درام^{۱۵} نوشته جان ادینگتن سیمندز^{۱۶} انجامید. گرچه این تکامل یونانی را فریدریش شلگل قاعدتاً باید لازم و مقدر و فهرست نوعی ادبی را کامل می شمرد، ولی او به پیامدهای نسبت مدارانه^{۱۷} نظریه اش تن در نداد. منظور او از این گفته مکرر خویش که «تاریخ هنر بهترین نظریه درباره هنر است» (۴) نسبت مدارای تاریخی معمول در قرن نوزدهم نبود که هنوز هم در پژوهشهای ادبی کنونی دست و پای ما را بسته است. او از وظیفه ارزشیابی تن نزد

→

آن آمده است؛ و تاریخ شعر یونان و روم (۱۷۹۸) [Geschichte der Poesie der Griechen und Römer] که پیش از بررسی تراژدی یونانی خاتمه می یابد.

۱۴. Ferdinand Brunetiere (1849-1906)، مورخ ادبی و منتقد فرانسوی.

15. Shakespeare's Predecessors in the Drama

۱۶. John Addington Symonds (1840-1893)، شاعر و مقاله نویس و مورخ ادبی انگلیسی.

17. relativistic